

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poștă în lăuntrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Orice inserate, se plătesc pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la adouă și a treia câte 6 cr. v. a. și peste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public. Prenumeratiunile se pot face în modulu celui mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 69.

Sibiu, 29/10 Septembrie 1879.

Anulu II.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobru—Decembre a. c. și anume:

cu 2 fl. v. a. în lăuntrul monarhiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci în străinătate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultimă Septembrie st. v. sunt rogati a si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru că se nu suferă intrerupere în expedarea diariului.

Banii de abonamentu se transmitu mai ușor și mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ în Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu vre-o câteva atât de la începutulu anului, cât și din semestrulu alu douilea.

Condițiunile de abonamentu se pot vedea în fruntea diariului.

Redactiunea.

Din sal'a tribunalului dela Sibiu.

Istori'a patriei înainte juriului.

În diu'a de 3 Septembrie st. n. a. c. au avutu locu alu douilea processu de pressa intentatu din partea procurorului r. ung. în contra d. George Baritiu, în calitatea sa de fostu redactoru alu diariului „Transilvani'a“, organulu oficiosu alu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului romanu.“

Audienti'a se începù la 8 1/2 a. m. în presenti'a unui publicu alesu și numerosu, care impluse până la ultimulu locu spatiulu rezervatu pentru auditoriu. Seculu frumosu a fostu și de astadata reprezentatu prin d-nele Wolf, Artner și d-siôr'a Mari'a Arz de Straussenburg, care nu pregetara a fi de fatia în totu decursulu audientiei, ce dură până la 1 1/2 ore p. m., de și caldur'a și nadusiél'a ce domnea în sal'a tribunalului eră aprôpe insupportabila.

Curtea tribunalului eră compusa din dnii: Bela de Tamássy cá presiedinte, Phleps și

Rosca assesori, Friedrich Haupt grefieru, sub-judele Badilla interpretu și d. Ioanu Deesy procuroru. În fati'a presidiului luà locu pe unu scaunu acusatulu, eră de a drépt'a sa la més'a aperatoriloru se asiedià renumitul aperatoru d. advocatu Albert Arz de Straussenburg, care avea se apere acuma pentru a dou'a ôra pe clientulu seu înainte aceluasi tribunalu.

Dupa-ce procurorulu respinse 12, eră aperatorulu numai 4 membrii din list'a de 36 a juratiloru, juriulu se compuse din urmatorii 14 cetatieni din Sibiu și adeva din d-nii:

A. Prischak, cocariu, Samuel Theil, dogaru, Georg Wagner, zidariu, Carl Konnerth, curelariu, Carl Bell, cocariu, Dr. Oscar Kabdebo, concipientu de advocatura, I. Schmidt, postavariu, Martin Jasch, cocariu, Johann Ludwig, giuvaergiu, Josef Schuschnig, lustritoriu, Franz Frühbeck, advocatu, Johann Stenzel, postavariu; d-nii Heinrich Zillich, ciobotariu și Moritz Felter, speditoru au fostu alesi cá jurati suplitori.

Dupa ce presiedintele Tamassy luà juramentulu juratiloru și dupa ce provocă publiculu asistentu de a se abține de la orice manifestatiune, fia ea aprobatôre séu desaprobâtôre, trece la constatarea asia numitul nationalu alu acusatulu G. Baritiu, care este în etate de 67 ani, tata a cinci copii, possessoru și actualu redactoru alu diariului politicu „Observatoriulu“, ce apare de doué ori pe septemana în Sibiu.

Presiedintele invita pe procuroru se si redice acus'a.

Actulu de aculare se cetesce în tôte trei limbile, precum și passagele incriminate din documentulu istoricu publicate în Nr. 23 et 24 ai diariului „Transilvani'a“ din anulu 1878. Acelu documentu pôrta titlulu:

„Observari dintr'o caletoria prin Banatu aloru doi Ardeleni.“

eră textulu passagiului incriminat este urmatoriulu:

„Din 15 Febr. a. c. până în 4 Martie inclusive.

„Primindu o scrisôre dela locurile pré inalte din Sibiu prin m. Comitetu de pacificatiune alu natiunei romane, care era îndreptata contra Esc. Sa G. Comando dela Timisiôra Glaeser, am acceptat'o parte cu bucuria, că-ci prin acésta cugetamu, inse pre dreptu a împlini o datoria santa contra patria și natiune, parte plinu de

ingrozire și téma, se nu devinu în manile barbariloru magiari, cari fara osebire ucidu pre ori-si care sufletu de romanu, care din nenorocire cade înainte loru. Barbar'a fapta a rebeliloru magiari dela puntea Simeriei, careia asemenea nici gintele pagane nu patrau, er' de alta parte pentru bravele nôstre trupe imperiale (cari padiendu dreptulu de resboiu totdeauna santu și nevatematu, și cari totdeauna cu cea mai mare crutiare s'au portatu, și se pôrta catra lotrii, și aprindetorii de sate Mongoli). Ingrodietôri'a scena, aceea barbara fapta, dicu, ne-a pus în înainte ochiloru mai bine de 200 soldati imperiali — romani, și sasi, er' din partea rebeliloru la 1400 morti, eră ranitii în spitalele din Deva mai mult de 300, dintre cari numai puçini mai sunt în viétia, ceialalti au moritu și moru; dupa cum s'a aflatu din enumerarea și socotél'a facuta din mandatulu capitanului Csernovitz și alu pref. Solomonu. Celu dintaiu povatiutoriu la 500 de granitieri dela Caransebesiu, cu asia numitii plaiasi mestecati, toti romani, er' nici unu serbu, dupa cum falsu a scrisu unu corespondentu alu Gazetelor de Brasiova, de care totu Banatulu s'a miratu, că-ci numira serbi pre acei bravi granitieri romani, cari sunt sub comand'a bravului și umanului capitanu Csernovitz, cu care eu în facia am vorbitu în trei renduri, de doué luni încôce. Alu douilea — Solomonu — conductorulu lagarului dela Hatiegu adunatu din comitatulu Hunedôrei, — omu întieptu și seriosu distulu în lucrurile sale, dar' paguba, că nu are langa sine unu omu harnicu, care se lu ajute în grelele stari inprejuru în cari se afla.

Dela podulu Simeriei pana catra Dev'a aprôpe totu campulu eră acoperitu cu cadavre de ale rebeliloru; cu caili nu eră potintia pre drumu a merge, facundu si spaima de cadavrele ce jaceau ici colea în și pre langa drumu; ba în întôrcere cu grôdia am vedutu, cum scobeau ciôrele, și cum hatiuiau canii din siantiuri pe mortii cei reu ingropati, din a caroru putôre se pôte proroci o ciurma cumplita. — Barbarii magiari dupa ce au fostu respinsi pana la Dev'a, întorcându-se trupele nôstre imperiale catra Sibiu, au prapaditu cu focu tôte satele romane până la Orastia, incatu nici o cas'a na remasu, er' pre romani, a caroru viétia mai înainte o asigurase, i-au pușcatu pre care unde ilu aflara, incatu mai multe sute de prunci au remasu orfani, fara pane și fara înbracaminte. — Inca o fapta din cele mai crancene a paganiloru magiari: pre preotulu unitu din Spini (Bád) satu de granitia, pre Ioane Sin'a, dupa-ce l'au prinsu Bem cu lotrii magiari, i-au mutilatu mai intaiu degetele dela mani, apoi manile amandou. Dupa aceea, ah! o crudime si barbaria neaudita! medularulu, — și în urma jafuindu lu de 1000 fl. care i-a avutu la sine, l'au despicalu în patru parti. Omenire! omenire! spune-mi de ai mai auditu séu ai cetitu în istoria ast-feliu de crudimi barbare. Preotiloru! si inteligentiloru romani! Feriti-ve, nu dati facia cu astu-feliu de bestii crude, cari devinu la fapte ne mai pomenite în istorii; nu le credeti mai multu, și nu ve amagiti nici în

Foisiôra „Observatoriului“.

Polonii.

de: Angelo Degubernatis.

Traducere din italienesce de: V. P—u. *)

O alta cauza profunda a slabitiunei imperiului rusescu sunt polonii, natiunea ce sémena mai puçinu cu cea rusesca, decâtu ori-care din celelalte natiuni slave, cu care inse politic'a européna i-a constrinsu pe rusii se vietuésca împreuna. Polonii sunt dupa parerea mea Celtii Orientului; ei cá si Francesii, de ar fi supusi prin unu casu neprobabile, ba chiaru inpossibile, jugului romanu, ar fi unu elementu ce ar causá regatululu nostru turburari continue; asia si Polonii turbura în continuu de unu secolu încôce somnulu autocratiloru loru rusii. Educatu de iesuiti, polonulu invétia din fragedime dissimulatiunea; elu suride fórté usioru rusalui si-lu lingusiesce cu o mana fórté maiestra în acésta arta; rusalulu placendu i se simtia acésta simpathia, se lasa usioru se fia sedusu de aceste lingusiri si adôrme cu neprevedere în braciule proprii sale victime, despre carea crede că scie se uite si că e îndestulita; deschide inamicului seu cas'a propria și ânima sa; dar' déca elu si-ar inchide puçinu ochii si pface cá dôrme, ar audi îndata injurii si murmurandu-se cuvinte amerintiatiôrie din cari pôte se se convinga pré usioru, că nu are se se încreda nici-decum în falsii sei amici. În tempulu pre candu eram eu în Russi'a, am auditu narandu-se o fapta infortatôre intemplata cu câteva luni mai înainte. Unu june polonu cu destula scientia, ceruse postulu de instructoru la o familia avuta rusesca, unde se aflau de educatu vr'o patru—cinci copii. Simpathicu cum eră, a sciutu castigá în scurtu tempu încrederea parintiloru și a copiiloru, cari ii erau încredintiati spre instruire; dar' polonulu meditá în ânim'a

sa o infama resbunare nationala; si într'o di se aflara invenitate tôte miclele creaturi încredintiate lui. — Chiaru polonii mai educati si de ânima mai buna, de câte ori vorbescu liberu despre rusii, manifestédia contra loru o ura neinpacata. Acea ura trece peste orice mesura; dar' trebuie se marturisésca ori cine, că gubernulu rusescu nu numai că nu a cautatu se micșiorede causele acestei ure, dar' le-a maritu si le maresce, smulgendu dupa arbitriu pe tati, soci si fii din familiile lor pentru cá se-i transpôrte în departat'a Siberia, carea chiar' de ar fi acelu paradisu, ce se trudesca rusii se o faca se apara de vr'o cativa ani încôce, totusi remane totdeauna o tiéra despartita de lumea civilizata, o tiéra de esiliu, unde omulu nascutu liberu se simte condamnatu se traisésca cá unu sclavu nepotintiosu; le-a maritu ur'a cu arbitrari'a confiscare de bunuri, ce arunca în miseria o multime de familii nobile polone; le-a maritu persecutandu pe poloni în credintiile lor religiose, restringundu-le usulu limbei lor nationale, lipsindu-i si de ace, pucina libertate politica, de care se bucurau sub regimulu autocraticu alu Russiei insusi rusii. Ce mirare dara că polonii sunt asia de crunti si obstinati inamici ai gubernului rusescu? Nu sunt inca uitate spendiurările din 1863—64 prin cari Russi'a operá a dou'a ôra minunea de a face se domnésca pacea în Warsiovia. . . Dá, domnesce pacea; dar starea de resbelu ar fi cu multu mai buna, decâtu acésta pace nesigura si totdeauna amerintiatiôria. Russi'a are totdeauna o lature bolnava, si nu credu că ar face ceva mai rationabilu, decâtu se o taie si se o delature dela corpulu seu; a dá poloniloru o libertate mai mare vr'e se dica, dupa ur'a suscitata intr'ensii, a-i inarmá spre distrugerea imperiului; a continuá oppressiunea, e a tiené în corpulu seu o gangrena, ce mai curendu séu mai tardiu trebuie se-lu duca la mormentu. Polonulu ar poté luá parte egemonica si fórté activa în o confederatiune slava de sudu si-a creá o noua civilizatiune puternica în midiloculu Europei; dara pana ce remane supusu rusalui, va fi totdeauna unu rebelu periculosu. Polonulu are unu ingeniu finu si elegantu,

o ânima cavaleresca; ur'a contra rusalui si educatiunea iesuitica i-au schimbatu încátva caracterulu, facundu-lu se créda, că ori ce mediu de resbunare contra oppressorului patriei sale este permis; dar' precum iesuitismulu si macchiavellismulu în alte locuri sunt condamnate de sentimentulu dreptatii si onestatii morale, a carei domnire se latiesce totu mai multu asupra conscientiei omului modernu; totu asia voru cadé si în Poloni'a, care revenindu-si în ori, va simti curendu că pentru cá se fia mare, e de lipsa se fia totdeauna maritimósă. Votulu celu mai ardiatoriu alu buniloru patrioti rusii ar trebui se fia, că polonii se fia rupti câtu mai curendu din o comuniune politica, loru atatu de uritiôsă. Ei au descinsu cu ânima nobila, cá nisce adevérati liberatori în Bulgari'a (1877); si tôte provinciile slavo-crestine ale imperiului otomanu astépta dela rusii cu nerabdare eliberarea de subt jugulu turcescu. Religiunea gréca, o assemenare mai mare de dialecte, atrage pe aceste poporatiuni mai multu cátra Russi'a decâtu catra Poloni'a; simpathi'a ce esista si ur'a comuna contra turcului e unu nou elementu de concordia. Polonulu din contra, de si e crestiniu, din ur'a contra rusalui, aréta, cá si pap'a, cá iubesc pe turcu. Pentru aceea in sa nu dorescu în resbelulu presente distrugerea rusaloru, din o cauza ce am audit'o acum nu de multu tempu. O dômnă russa vorbindu cu unu polonu de spiritu i dise: „Dt'a de buna séma doresci, cá rusii se nu fia numai invinsi, dar' chiar distrusi cu totulu.“ „Te insieli dômn'a mea,“ respunde polonulu. Déca pre candu eră profetulu Jona în pantecele pescelui, ar fi venitu cineva se ucida pescele, Jona si-ar fi temutu pelea s'a; unic'a sa dorintia eră deci, cá pescele se inghitia atata préda noua, câtu se se produca în elu o indigestiune, care se-lu constringa se verse afara tóta mancarea, ce-a fostu inghitit'o mai nainte.“ Pré'd'a inghitita mai înainte nu e alta, decâtu Poloni'a; si unii poloni au sperantia, că Russi'a se va mari intr'atata, câtu se nu mai pôta tiené unita, aceea ce a ocupatu, si asia se se afle constrinsa a lasá în libertate tôte acele provincie ale imperiului, ce-lu incomodédia mai multu.

*) Vedi: „La Russi'a descritta e illustrata da Dixon, Biancardi, Moynet, Vereschaguine, Henriet e Vámbéry e dal prof. Angelo de Gubernatis“. Milano 1877.

prezentu nici in venitoriu cu a loru dare de mana a prieteniei!"

Din actulu de acusa resulta, că G. Baritiu luase asupra'si tota raspunderea pentru publicarea documentelor esite in Nrii 23 et 24 ai foiei periodice literarie „Transilvani'a" din Decembre 1878 atatu pentru sine că redactoru, cătu si pentru auctori, editori si tipografi, ceea ce se constata de plinu in processele verbali luate la judecatoriulu de instructiune (dela Februaru incóce de trei ori). Dupa insirarea onoru inpregiurari accidentale care n'au a face nimicu cu essenti'a cauzei, procurorulu citédia §. 302 din codicele penale austriacu, care tine că cei cari provóca la ura si vrasmasii contra nationalitatiloru, religiuniloru, societatiiloru si altoru classe de locuitori (aristocratiu, preotime, corporatiuni de industriari, macelari, morari etc. etc.), se fia pedepsiti cu arestu dela 3 pana la 6 luni.

De aci inainte presedintele pune acusatulu diverse intrebari usitate in casuri de acestea, cu scopu de a'i scóte marturisirea, că elu publicandu lucruri intemperate inainte cu 30 de ani, ar fi avutu de scopu a face politic'a dilei si a propagá ura contra natiunei magiare.

Dupace se mai citescu si unele processe verbali luate cu doi professori dela Beiusiu, se mai compara si originalulu documentulu incriminatu, cerutu dela Beiusiu de cătra tribunalulu de aici, procurorulu cere a se constata, că actulu publicatu nu e intocma conformu cu originalulu, pentru-că se afla vreo 7 variante mai multu ortografice. De aci se nasce că din chiaru-seninu o scurta disputa filologica intre acusatulu si procurorulu, din care cauza procurorulu cere pedépsa disciplinaria contra acusatulu, pentru-că acesta cutediá se'i traga la indoiéla competent'i a in cestiuni ortografice, prin care l'ar fi vetamatu in demnitatea sa. Tribunalulu retragendu-se spre a delibera in acesta cestiune ortografica si lexicografica, preste puçinu se întórse in sala si presedintele enuntia sententi'a, că cererea procurorulu este refusata. Contra acestei sententie procurorulu anuntia apelatiune la instanti'a mai inalta, că se decida intre procurorulu si tribunalulu aceea, in cestiunea ortografiei si lexicografiei romanesci.

In fine se incepù abia asia numit'a pledoaria (aparare si combatere).

Procurorulu comentá acusa sa unguresce si nemtiesce.

Acusatulu G. Baritiu, care fusese inpinsu mai de inainte in valulu apararei prin cele diece intrebari prealabili puse lui de cătra presedinte, se apará in resumatu precum urmédia:

Fiindu cei mai multi dintre dñii jurati de nationalitate germana, cauta se presupunu că nu cunoscu limb'a mea materna; asia bine reu cum voiu sci, imi voiu apara drépt'a causa in limb'a germana.

Inainte de tóte declaru in modulu celu mai precisu, că eu nu am disu nicairi si niciodata, că documentulu incriminatu de dn. procurorulu ar fi fostu scrisu de repausatulu Ioanu Munténu, fostu parochu in diecesea Oradei si apoi intre anii 1848—9 capelanu de regimentu in óstea lui Bem, ci am disu numai, că acelu documentu se afla in colectiunea lui asia numita Miscellanea, testata de cătra elu cu tóta bibliotec'a sa, gimnasiulu romanescu din Beiusiu. Eu nu am avutu trebuintia se me provocu la nici-unu mortu, ci tocmu din contra, eu am fostu acela care am disu judecatoriulu de instructiune: Nu la Nr. 23 se termina documentulu, ci la Nr. 24, unde se vedu subscrisi auctorii asia: „Sibiu 8 Martiu 1849 Ioanu Marginénu, avocatulu si inspectorulu. Constantin Stezaru locotenentu si curierulu imperatescu." Preste acésta, vedindu că este prepusu, că si cum copi'a dupa care s'au publicatu documentele, ar fi conceptulu meu, prin urmare fictiune, am dictatu limpede in processulu verbale alu judecatoriulu de instructiune, că originalulu se afla in bibliotec'a din Beiusiu. Daca acelu manuscriptu originalu s'au aflatu la profesorulu Teodoru Rosiu, acésta e o intrebare ce nu merita nici-o discussiune; destulu că s'au aflatu si l'ati comparatu de ajunsu cu celu tiparitu. In cătu pentru micile variante, nu pricepu de ce se se mai faca vorba de ele, si nu credu că ar fi de competent'i a dlui procurorulu. (Aci a saritu procurorulu spre a'si cere satisfactiune).

In ori-ce casu, acestu documentu nu lovesce in nici-o lege si cu atatu mai puçinu in §. 302 alu codicelui penale austriacu (care s'a introdusu in Transilvani'a la 1854), si nici in legea de pressa dela 1852, in care este vorba de politic'a dilei, si nici-decum despre documente istorice. Actele publicate in Nrii 23 et 24 ai „Transilvaniei" sunt de 30 de ani, prin urmare trecute

de multu in dominiulu istoriei. Daca ar cadea acestu documentu sub rigórea legei penale, atunci cu mii de alte documente si sute de istoriografi si scrutatori s'ar intempla totu aceea ce se intempla astadi cu mine. Éca am adusu aci pe acésta mésa unu mormanu de carti, in care veti afla totu documente de coprinsulu acestuia.*). Dara cu mine se intempla astadi aceea ce disese genialele despotu cardinalulu Richelieu, că ministru alu regelui Ludovic XIII cătra unulu din lingusitorii sei: Scie'mi pe o bucatica de charteia trei cuvente ce vei voi tu, si eu voiu sci se le sucescu si se le dau unu intielesu asia, in cătu se fii condamnatu la furci.

Mi se cere că eu se fii stersu din documentu cuvente că „Mongoli", „barbari", „hoti", precum si pasagiulu din urma, in care se dice, că romanii se nu mai dea mana de amicu unguiloru, că-ci acestea sunt espressiuni vrasmasiesci; in fine mi se inputa că de ce nu am facutu o nota inblanditóre la acelu documentu, că se aratu că eu nu sunt vrasmasiu alu natiunei unguresci.

Pe temeulu statutelor confirmate prin preain. decisiune a Mai. Sale din 6 Septembre 1861 agendele Asociatiunei si in specie ale redactorulu foiei sale periodice au fostu precisate de cătra prim'a adunare generale. In aceea se dice limpede, că comitetulu si redactiunea au se se ocupe cu totu adinsulu de adunarea si publicarea documentelor istorice.**)

Unsprediece ani de dile am ocupatu cam a trei'a parte din spatiulu foiei cu documente istorice, incependu din secolulu XI pana ce am ajunsu in secolulu nostru. Mi erá mie óre permissu a falsificá documente? Déca asi fi stersu espressiunile aspre, asi fi comisu falsificare. Ori-ce documentu trebue se fia publicatu asia cum se afla in archive séu ori unde. Istori'a universalu este tribunalulu universulu, éra istori'a patriei trebue se fia tribunalulu inaintea caruia au se fia citati fii patriei, fiacare dupa faptele lor. Tocmai acela este celu mai mare defectu alu istoriei acestoru tieri, că ea pana acum este scrisa unilateralu, cu defecte si lacune, in spiritulu de partida, candu ar trebui se corespondia intru tóte adevéruulu.

Domniloru jurati! Din desbaterea ce au decursu pana acum, veti bine-voi a cunósce, că present'a mea causa au devenitu póte fara voi'a nóstra, o cestiune de principiu din cele mai inportante si vitali. Stámu adeca in fati'a intrebarei: déca mai este permissu in patri'a nóstra a scrie istoria adevéruata si a publicá documente istorice. Éta că eu stau inaintea d-vóstra numai din cauza că am publicatu documente din anulu 1849. Atatu inainte cătu si dupa introducerea codicelui penale austriacu, la care se provóca d. procurorulu in contra mea, s'au publicatu in acestea tieri mii de documente relative la revolutiunile din 1848/9, dar' nici unui procurorulu si nici unei politie nu i-au trecutulu pana acum prin minte, că se traga pe cineva in judecata pentru publicatiuni de acestea, despre care scie tóta lumea, că au trecutulu de multu in dominiulu istoriei.

In anulu 1851 gubernulu austriacu au datu porunci strinse cătra tóte auctoritatile administrative din Ungari'a, Voivodin'a si Transilvani'a, că se conscrie tóte atrocitatile comisse de insurgentii unguri, cu aratarea anume a ucigasiloru, a ucisiloru si a locuriloru pe unde s'au intemplatulu acele crudimi. Éta aci in man'a méa (aretandu) un'a din acele conscriptiuni tiparite in „Wiener Zeitung" si in brosiura separata, din care se póte vedea, că insurgentii unguri au omorítu prin spendiurare, prin glontiu, aruncare in focu, inecare in ape si junghiere, parte mare fara nici o judecata, 4834 de persóne, barbati, femei si prunci — nu in ba-

*) Acusatulu adusese cu sine: Catalogulu compusu si autenticatu de cătra tribunalulu militariu imperatescu din 1851 publicatu si in ofic. „Wiener Zeitung", despre 4834 individi spendiurati, aruncati in focu ori in apa, inpuscati, taiati in bucati de cătra insurgentii unguri; Publicatiuni din archivulu secretu kossuthianu, in care insusi generalulu Perczel injura cu furia pe comissarii lui Kossuth, că-ci spendiura pe romanii si serbii nearmati, amnestiati de Perczel; instructiunea cumplitului tiranu Eugenu Beothy de dato Clusiu Ianuariu 1849, in care comanda că, plesnindu in facia chiaru dreptulu gintiloru, se spendiure si pe captivi de resboiu (Kriegsgefangene), fora nici-o distinctiune; raportulu capitanelui Gabányi din Barabantiu 24 Iuniu 1849 adressatu la comand'a din Clusiu, in care cere cu totuadinsulu, că poporulu romanescu intregu se fia exterminatulu din acésta tíera; apoi istori'a revolutiunei scrisa de gener. I. Czetz, de Kemény, maiorulu Bauer, loc.-colonelu Makray, Oscar Fodál etc. Románen der österr. Monarchie, si multime de proclamatuni, decrete, ordonantie nemtiesci si unguresci din 1848/9, tóte tiparite.

**) Acea programa o vomu reproduce preste puçinu din „Actele Asociatiunei" din anulu 1861.

talii regulate, ci prin case, pe campu si chiaru in biserici. Totu aci se adevéruia prin tribunalulu militariu din Clusiu 21 Ianuariu 1851, că fostulu comissariu Eugen Beothy in instructiunea data tribunaluloru de sange in anulu 1849 au comandatu: că chiar' si captivi fara nici o esceptiune se fia spendiurati séu inpuscati fara dreptu de apelatiune si cu calcarea in pecióre a dreptulu gintiloru. Insusi generalulu Bem reclamase cătra Ludovicu Kossuth de dato: Sibiu 6 Iuniu 1849, că tirani'a si setea de sange a tribunaluloru kossuthiane rivalisédia cu tribunalele de sange din Franci'a. Generalulu Perczel infrunta pe Kossuth in Maiu 1849 că-ci sufere că comissarii guberniali plenipotentii se spendiure pe serbii si pe romanii nearmati, pardonati si dimisi in pace de cătra insusi Perczel.

In anulu 1852 listele de atrocitati se mai intregira totu pe cale oficiala cu vre-o mie de casuri. Mai tardiu inse istoriografiu intregira numerulu victimeloru cadiute, nu in batalii ci pe la casele lor, pana la 35 mii.

Intr'aceea publicatiunile istorice si chronografice despre revolutiunea din 1848/9 s'au continuatu si se continua pana in diu'a de astadi in tóte trei limbile patriei, si chiar' in anulu acesta avemu inaintea nóstra: „Istori'a regimentulu de dragoni Nr. 13 (Savoyen) intr'unu volumu de aprópe 90 cóle, din care 10 1/2 cóle coprindu evenimentele din Transilvani'a si Ungari'a din anii 1848/9. Acolo se descriu crudimi neaudite, inpreunate cu taiare de mani, cu scóterea de ochi si taiarea limbei si alte mutilari barbare. Nu sciu déca vreunu procurorulu va avea curagiulu se faca processu si auctoriulu acestei carti, in fruntea careia stá: „Auf höhere Anordnung" (la ordinu mai inaltu.)

Asiu mai potea citá multe publicatiuni de natur'a acestora. Me voiu margini inse numai la o inpregiurare din momentele actuale. Intr'adeveru! acestu processu alu meu trebue se bata la ochi cu atatu mai virtosu, că elu mi se facu mie tocmai in aceste dile, candu in fruntea „Societati ei istorice unguresci" episcopulu rom.-cath. Arnold Ipolyi alias Stummer in calitatea sa de presedinte, tienù in capital'a secuiesca Tergu-Muresiulu unu discursu istoricu cu atatu mai remarcabile, cu cătu elu totuodata se ocupa si de politic'a dilei, éra vice-presedintele Franciscu Pulsky y inchise siedintiele Societati in altu orasiu Sighisiór'a, cu unu altu discursu de o colóre politica si mai pronuntata.

Precum am permissu, in casulu de fatia cestiunea este: déca romaniloru si sasiloru din acésta tíera le va mai fi permissu se scrie si ei istori'a patriei si a natiunei lor? Se scie inse ori si cine, că fara concursulu activu alu istoriciloru romani, istori'a completa si autentica nu se póte scrie. Avemu si noi documentele nóstre, trecutulu si traditiunile nóstre, care facu parte intregitóre a istoriei. Acelea sunt scrise in limb'a nóstra romanésca, prin urmare trebue se se si publice in aceeași limba. Numai prin colaborarea comuna a istoriciloru de tóte trei nationalitatile se póte reproduce o icóna fidela a trecutulu acestei patrie. Asia dara acésta este cestiune de principiu, care inse in tóte tierile civilizate e resolta de multu. Prin urmare credu, că nici la noi nu se va mai aflá nimeni, care se o puna la indoiéla, si anume in casulu de fatia se'mi dispute mie dreptulu si datorint'a de a publicá documente istorice. De aceea, ve rogu, domniloru jurati, se bine voiti a me achitá.

(In numerulu viitoru va urmá interessant'a pledoaria a avocatulu aperiatoriu.)

Revista politica.

Sibiu, 9 Septembre st. n. 1879.

Cu privire la cris'a in ministeriulu afaceriloru esterne, precum si relativu la situatiunea interna, n'avemu astadi a inregistrá nici-o schimbare remarcabila. Tóte se afla inca in stadiulu de crisa.

Pentru casulu candu ar ajunge a fi baronulu Haymerle urmatoriulu comitelui Andrassy, foile oficióse afirma, că d. Benjamin de Kállay, actualulu reprezentantu alu Austro-Ungariei in comissiunea micsta-européna din Rumeli'a orientala, va fi denumitu in calitate de sub-secretaru de statu in ministeriulu de esterne. Prin denumirea d. Kállay s'ar face o concessiune elementulu magiaru, menita a ilu consolá in cătuva pentru perderea ce o va suferi prin retragerea comitelui Andrassy.

Comissiunea austriaca, ce au fostu tramisa spre recunóscrea terenulu si sondarea poporatiunei din pasialiculu Novi-Bazar, s'au intorsu érași la Sereievo, de unde si-au si tramisu raportulu seu la Vien'a. Pentru diu'a de ieri, adeca 8 Septembre, se astépta ordinulu imperialu, că trupele

austriace se tréca pe teritoriulu desu numitului pasialicu. Nu voru trece deci multe dile, si vomu avea fàra indoiala sciri autentice despre primirea ce voru fi avutu acolo trupele austriace. Fia, cá acea primire se se efectuedie in pace si fara versare de sange!

Calatori'a si petrecerea principelui Nichita alu Muntenegrului in Vien'a, cá óspe alu Maiestatii Sale imperatului, este considerata si esplotata din partea foiloru oficióse, cá si o garantia a influintiei pe care o esercitédia imperiulu austriacu in Orientu si cá o contrabalantiare a influintiei russesci pe peninsul'a balcanica. Pretins'a amicitie a Muntenegrului se escomptédia totuodata si cá unu midilocu de pressiune in contra Serbiei, despre care se dice cá ar fi jalusa (?) de vecinulu seu, pentru distinctiunea si deosebit'a consideratiune de care se bucura principele Nichit'a la Vien'a. Nu lipsescu inse nici voci de acelea, cari sunt aplecate a declará calatori'a omagiala a principelui muntenegrúnu de o farsa politica, pe care o au inscenatu cancelariulu russescu, cu scopu de a amagi pe gubernulu austriacu, pentru cá cu atátu mai lesne si mai orbesce se cadia in curs'a ce i s'au preparatu la congressulu din Berlin prin debitarea mandatului de ocupatiune.

Si intr'adeveru, considerandu cineva marea intimitate ce au domnit pàna acuma intre principele Muntenegrului si curtea imperiala din St. Petersburg, cu greu va potea crede intr'o recire asia repentina a acelei intimitati si cá principele Nichit'a ar fi intreprinsu calatori'a sa omagiala la Vien'a fàra consimtiementulu si autorizatiunea prealabila a albului Tiaru, cu scopu de a se aruncá in bratiele comitelui Andrassy de dragulu fascinadoriloru sei ochi si de dragulu celoru 25,000 galbeni subventiune anualu pe care i-au primitu si póte cá ii mai primesce inca si astadi frumosulu si cavalesculu principe din fondulu de dispositiune alu monarchiei austro-ungare. Asia au apostrofatu adeca mai dilele trecute, diariulu „Pester Lloyd“ pe principele Nichit'a intr'unu articulu de fondu salutatoriu si de buna-venire, publicatu cu ocaziunea sossirei óspelui muntenegrinu in capital'a austriaca. Sermane popóra austriace! ele platescu dari pàna numai potu, esecutorulu de dare le scóte fàra mila si ultimulu cruceriu din punga, pentru cá apoi cu acei bani se se platésca subventiuni princiare cu diecile de galbeni. Dar' vorb'a romanului: nu e prostu celu ce mananca diece paini, ci celu ce ii le dà.

Intalnirea imperatului Wilhelm la Alesandrowo cu imperatulu russescu este interpretata in acelu sensu, cá ea are se servésca cá cea mai formala si autoritativa desmintire a sciriloru acelora, cari basanduse pe limbajulu violentu si resboinicu alu pressei germano-russesci predicéu unu conflictu apropiatu intre Prusso-Germani'a si Russi'a. In acelasu sensu a fostu comentata si calatori'a premergetóre a feldmaresialului Manteuffel, care a fostu tramisu in missiune secreta la Warsiovi'a, pentru cá se prepare pe imperatulu Alesandru pentru visit'a unchiului seu Wilhelm.

Opiniunea publica din Itali'a a fostu alarmata si agitata in dilele din urma prin o publicatiune inoportuna a colonelului austriacu cav. de Haymerle, fostu atasiatu militaru pre langa ambasad'a austriaca din Itali'a in decursu de mai multi ani. Acea publicatiune s'au tiparitu subt titlulu „Italicae res“ mai intaiu in Streffleur's „Militär-Zeitschrift“ din Vien'a.

Tendenti'a acelei publicatiuni este de a polemisa in contra aspiratiuniloru si agitatiuniloru comiteteloru „Italiei irredente“; dar' in locu se linistéscu spiritele, din contra le au iritatu si mai multu in contra Austriei.

Midilócele pacifice si liberale prin care gubernulu francesu tinde a consolidá republic'a merita tóta recunoscinti'a. Asia in timpulu din urma presiedintele republicei d. J. Grévy subscrise din nou decretulu de amestiere pentru mai multe sute de comunisti, cari au fostu condamafiti la deportatiune in Noua-Caledonia, inca de subt presidenti'a d-lui Thiers. Sossindu unu astfelu de transportu de agratiati in numeru cá la vre-o 300 la Paris, ei au fostu primiti cu bratiele deschise intre strigari de: „Traiésca republic'a! Traiésca amnesti'a!“ Nu s'au intemplatú nici unu incidentu, care ar fi datu motive gubernului francesu a regretá generósele sale mesuri. Acei deportati intorcenduse in iubit'a loru patria, voru deveni in curendu patrioti buni, cetatieni onesti, laboriosi si multumitori.

Franci'a republicană are curagiulu a isi amnestiá pe comunardii si pe petroleurii sei, fàra de a se teme, cá ei voru periclitá esistenti'a statului. Avea-va óre si principele de Bismark curagiulu se-si amnes-

tiédie pe socialistii sei si principele Gortciacoff pe nihilistii sei? Ne indoimu fórté, pentru cá despotismulu are numai curagiulu viciuriloru sale, éra nici decum pe acela alu virtutiloru unei republice.

Camerele de revisuire din Romani'a si-au reinceptu activitatea loru parlamentara. Ardiend'a si urgent'a cestiune a jidaniloru inse, nu va potea fi pusa la ordinea dilei pàna la reintórcerea ministrului V. Boerescu din strainetate, ceea ce se astépta in decursulu acestei septamani.

Romania.

— „Agenti'a Havas“ publica urmatoriulu resumatu alu memoriului prezentatu de d. Boerescu diverselor cabinetu europene relativu la cestiunea israelita:

Paris, 1 Septembrie.

— „Memoriulu prezentatu de d. Boerescu, ministru lu afaceriloru straine alu Romaniei, catra diversele cabinetu europene, cari au semnatu tractatulu dela Berlinu, amintesce in prim'a linia, cá doue din prescriptiunile coprinse in art. 44 din tractatulu dela Berlin, sunt dejá inscrise in constitutiunea romana, adica: libertatea si practic'a esterióra a tuturoru culteloru sunt asigurate in Romani'a ori-si cui si cá nationalii tuturoru poteriloru sunt tractati in trena pe unu pecioru de perfecta egalitate.

Cátu despre a treia prescriptiune, cea relativa la obtinerea si bucurarea de drepturi civile si politice, gubernulu romanu recunósce necessitate a unei reforme care se le consacre adoptarea in principiu: déru intielege se nu procedá de cátu gradatu si in limitele possibile, in raportu cu necesitati de o ordine cu totul interióra.

Esecutarea art. 44 reclama dispositiuni cari se rapórtá unele la viitoriu, altele la trecutu. Pentru cele ce privescu viitorulu, gubernulu romanu le va satisfacé prin noue legi organice si prin óre cari modificari in legile existente, unu proiectu specialu relativu la revisuirea art. 7 va continea, *numai in vederea viitorului*, enuntiarea generale a principiului, dupa care ori-ce strainu va potea dobandi calitatea de cetatienu romanu, fàra deosebire de religiune, conformandu-se prescriptiuniloru legii pentru naturalisare. Afara de acestea, proiectulu de revisuire va continé *cá dreptulu de a dobandi imobile rurale este unu dreptu politicu.*

Tóte dispositiunile acestei legi de revisuire, cá si restrictiunile relative la dobandirea proprietatiloru rurale de cei ce nu sunt cetatieni romani, nu se aplica in Dobrogia nici la acei locuitori deveniti romani prin anesione.

Esecutiunea articolului 44 din tractatulu de la Berlin, in ceia-ce privescu viitorulu, va fi astfelu basata numai si numai pe naturalisatiunea individuale.

Venindu la aplicatiunea prescriptiuniloru tractatulu in ceea-ce privescu trecutul, d. Boerescu espune, in Memoriulu seu, cá Israelitii si Armenii in timpurile vechi aveau in Romani'a aceeași situatiune cá a Arabiloru in Algeri'a, cari sunt supusi francesi, fàra se aiba drepturile de cetatieni francesi.

Gubernulu romanu vrea se modifice situatiunea actuala, déru in modu gradatu; cá-ci Israelitii, cari locuescu in Romani'a, prin moravurile, traditiunile si aspiratiunile loru, formédia in statu o colonia cu totul straina, unu felu de colonia germana.

Printre cei 763,000 contribuabili, cari pórtá greutatea statulu in Romani'a, nu se numera de cátu 27 Israeliti la suta, adeca la o suta locuitori crestini, cari platescu impositie represinta $\frac{96.3}{100}$ si Israeliti numai $\frac{3.7}{100}$.

Nu se póte cere Romaniei se admita de odata pe toti Israelitii la egalitatea civile si politica, candu Franci'a, Engliter'a, Austri'a, Svedi'a si Algeri'a n'au facutu. Pretutindeni se procese prin mesuri preparatóre, asupra carora una ori chiaru trebuiá se se revina, pentru cá fura luate pré cu grabire. Memoriulu amintesce cu acésta ocaziune, cá emanciparea Evreiloru din Algeri'a, care se facú in 1871, provocá revolte in tíera, si cá d-lu Thiers, atunci presiedinte alu Republicei francesc, trebui se presente unu proiectu, prin care se desfiintá decretulu de emancipare datu de gubernulu apararii nationale.

Memoriulu aréta, cá pentru trecutu, gubernulu va propune camerelor se acorde *imediatu si fara stagiú*, calitatea de cetatienu romanu, Israelitiloru supusi romani, cari voru fi datu dovedi de asimilare. Se va luá in consideratiune starea sociale, starea de cultura intelectuale si serviciile aduse tíerii.

Dupa ce face se résa *avantagiile ce presenta „sistem'a listeloru nominale“ asupra sistemii categorieloru*, memoriulu d-lui Boerescu conchide dicédu, cá Romani'a vrea se se puna la nivelulu celoru-lalte state din punctulu de vedere alu dreptulu publicu, si exprime speranti'a, cá poterile nu'i voru cere se se sinucida.

ACADEMI'A ROMANA.

Sessiunea estraordinaria.

Procesu-verbalu Nr. 24.

Siedinti'a din 20 Iuniu st. v. 1879.

Siedinti'a se deschide la 9 $\frac{1}{2}$ óre a. m.

Dupa lectur'a si verificarea procesulu-verbale alu siedintiei precedente, se comunica raportulu comisiunei, numita pentru cercetarea reclamatiunei epitropiei bisericiei St. Vineri, care conchide cá: „facédu abstractiune de regulamentulu epitropieloru, asupra aplicarei caruia in casulu de fatia póte fi contestare“ totusi opinédia a i se dá pe anulu curentu 300 lei, subt titlulu de cheltueli de administratiune. — Adunarea, consultata, admite conclusiunile raportulu, si recomanda comisiunei

financiare a avea in vedere se inscrie in budgetulu Academiei acésta suma.

La ordinea dilei partea din raportulu comisiunei asupra lucrariloru delegatiunei, relativa la tiparirea psaltirei lui Coresi.

D. Ghica aduce a-minte adunarei ceea ce s'a spusu si in raportulu delegatiunei, cá pentru intreprinderea acestei lucrari se afla in cass'a delegatiunei o suma de 1500—2000 lei, adunati de d-lui cá oferte dela persónele, cari au manifestatu dorinti'a de a vedea oper'a tiparita in modulu propusu de d. Hasdeu.

D. Hasdeu ascultandu passagiulu relativu alu raportulu, dice, cá nu este esacta afirmatiunea cá lucrarea nu s'a inceputu. La tipografi'a d-lui Socce se póte constatá cá s'au lucratu clisieiuri pentru mai multe cóle, ér' tiparirea s'a intardiatu: intaiu pentru cá tipografi'a a trebuitu se comandédie din strainetate unele caractere cirilice, care nu le posedea, si alu douilea pentru cá avendu necesitate spre complectarea noteloru sale, de e copia de pe psaltirea curatu slavona a lui Coresi, care se afla in museulu din Praga, a insarcinatu pe cineva cá se i traga acea copia. Dupa acésta d-lui adaoge, cá comisiunea s'a prea precipitatu cu spaim'a despre costulu acestei lucrari. Acésta a fostu prevediuta la inceputu si candu s'a consultatu delegatiunea cu membrii veniti la Academia, in dio'a de 18 Ianuariu si s'a decisu a se esecutá, nu s'a cerutu a se dá din fondulu budgetariu destinatu pentru adunare de materiale lexicografice, decátu 2,000 lei pe anu, dupa care primindu-se si ide'a combinata de a se deschide subscriptiuni, acestea au si inceputu a curge. Astadi crede cá nu are necesitate a cere mai multu, decátu aceea ce s'a avisatu in siedinti'a consultativa dela 18 Ianuariu.

D. Sionu cere a se stabili, daca astadi ractificarea raportulu comisiunei despre esactitatea fapteloru, séu daca se deschide discutiunea asupra lucrarei domnului Hasdeu.

D. Presiedinte, consultandu adunarea, d. Maniu dice cá cestiunea este elucidata si cá nu va trebui multa discutiune spre a se potea luá decisiunea.

D. Baritiu dice, cá afacerea i se pare mai multu financiara si de aceea e de parere a se suspendá decisiunea pàna se va consultá bine starea fonduriloru.

D. Maniu depune propunerea urmatóre:

„Academ'i'a apróba modulu in care s'a decisu si s'a inceputu publicarea psaltirei lui Coresi, fàra cá se ésa totusi din previsiunile budgetari ordinarie.“

D. Odobescu nu admite a se amaná, pre cátu timpu crede cá Adunarea e destulu de convinsa, cá publicarea acestei opere, care este prim'a carte romanésca si o relicvie pretiósá a nationalitatiei nóstre, trebue se se tiparésca in conditiunile propuse; mai alesu cá acésta nu cere depasirea fonduriloru, si are prespectiv'a a se inlesni cu ofertele particulare.

D. Hasdeu dice cá se insiéla acei ce dicu cá cheltuel'a este exorbitanta: se se aiba in vedere, cá in acésta publicatiune au se se reproduca alte siése psaltiri vechi romanesci, câte s'au tiparitu pàna la 1700, si de se va calculá bine lucrarea, se va apretiá cá vine mai efitnu comparativu cu altele.

D. Stefanescu dice, cá precum la consultati'a din Ianuarie, asia si acum, se declara contra acestei lucrari. D-lui crede cá principalulu este de a se tipari Coresi, astfelu in cátu se ne facemu idee despre limb'a romanésca de atunci; dar' pentru acésta este destulu cá se se tiparésca o transcriptiune, ér' pentru cunoscinti'a formatulu si a caractereloru de atunci, e destulu se se faca unu *fac simile*, de 2—3 pagine. Astfelu lucrarea facédu-se cu 3000—4000 lei, va potea avea tóta inportanti'a ceruta, si acésta inportantia nu va fi mai pretiósá déca s'ar chiertui 20,000 precum se cerú.

D. Laurianu declara cá impresiunile sale sunt neplacute. D-lui vede cá intru acésta delegatiunea a lucratu fórté neregulatu. Ea nu se cuvine se se ocupe nici se considere propunerea acésta venita dela domnulu Hasdeu, cá particulariu: acésta nu trebuié se o faca decátu dupa unu raportu alu comisiunei si decisiunea societatiei, ceea ce vede cá nu s'a facutu. De aceea conchide a se respinge totu, si propunerea candu va veni pe calea regulata, atuncea se va discutá.

D. presiedinte observa, cá nu se asteptá la asemenea inputari, pe cátu timpu scia cá intru acésta n'a facutu alta gresiéla de cátu cá au adusu nesce ofrande in cas'a societatiei. Ficsandu istoriculu propunerei, asia cum s'a introdusu dela inceputu, dice cá delegatiunea n'a angatiatu fondurile Academiei, cá contractulu facutu cu Socce, e conditionatu si subordinatu decisiunei Academiei si conchide a supune casulu la apretiare ei.

D. Aurelianu dice, cá nu e de parere a se face lucrarea asia cum se cere de d. Hasdeu: nu vede necesitatea a se face o editiune de luxu. Cestiunea este curatu financiara: midilócele Academiei nu le crede atátu de mari in cátu se'si permita asemenea luxu. Conchide a cere, cá si d. Laurianu, cá se se introduca printr'unu raportu din partea comisiunei de revisuire si atuncea se va desbate.

D. Alesandrii combate parerile preopinentaloru: nu admite a se reproduce 2—3 pagini cá facsimile. Psaltirea lui Coresi o considera cá unu templu monumentalu descoperitu dupa atátia secolu, si astfelu se cuvine a se decopiá in totalitatea lui, éra nu in fragmente.

D. Sionu cere a se constatá, cá procederea delegatiunei a fostu fórté corecta. Daca ea a pusu propunerea d-lui Hasdeu in deliberatiune fàra avisulu comisiunei, caus'a reala a fostu cá comisiunea fiindu in divergintiá de opiniuni si nesupuindu'i unu raportu, éra d. presiedinte apretiind'o a luatú initiativ'a de a lucrá precum s'au lucratu.

In realitate pàna acuma nu s'a cheltuitu decátu unu avansu, care s'a facutu d-lui Hasdeu, bani la tipografie nu s'a datu si nici nu se va dá fàra decisiunea adunarei. Déca dupa tóte aceste lamuriri se va calificá procederea delegatiunei cá neregulata, totusi trebue se se constate, cá este onesta si respinge ori ce acusatune séu banuiala.

D. Stefanescu depune o propunere sustinuta si de d. Aureliano in urmatoarea coprire:

„Propunem suprimarea alineatului relativ la psaltirea lui Coresi, remaining ca cestiunea se mérga la comisiunea lexicografica, care va veni cu un raportu inaintea Academiei.“

D. presedinte comunica o scrisóre a d-lui Ar. Densusianu, cu care tramite Academiei 12 esemplare din oper'a sa *Negriada*, spre a se avea in considerare la decernarea premiului *Nasturelu*.

Sedinti'a se ridica la 11 $\frac{1}{2}$ óre.

Presedinte, **Ioanu Ghica**.

Secretariu ad-hoc, *G. Sionu*.

Sciri diverse.

— (Campania pacifica) a manevrelor militare s'au terminatu. In decursulu obositorilor manevre au escelatu si de astadata in tote privintiele, regimentulu romanu de infanterie Nr. 31 Meklenburg-Strelitz, care se afla in garnisóna aici in Sibiu. Inspectorul supremu alu armatei de linie, arhiducele Albrecht au laudatu de repetite ori si au remasu incantatu de disciplin'a, bravur'a si precisiunea cu care si-au implinitu regimentulu nostru misiunea sa.

Escelenti'a sa comandantulu militarulu Transilvaniei F. M. L. de Bauer, au laudatu in terminii cei mai magulitori purtarea numitulu regimentu, declarandu totuodata: ca n'au comandatu, nu comandé dia si nu crede se comandé die vreodata preste unu regimentu mai bravu si mai escelentu decâtu cum este regimentulu de infanterie Nr. 31.

Indata dupa reintórcerea dela manevre au fostu demisi acasa soldatii, cari si-au implinitu serviciulu de 3 ani la linie.

Pana la 1 Octobru voru durá feriile militare, candu apoi, cá in toti ani, se va incepe instructiunea recrutilor.

Din partene felicitamu si noi intregu regimentulu de infanterie Nr. 31 pentru minunat'a sa purtare si suntemu cu atátu mai mandri, cá-ci elu este unu regim. romanescu. Se prea intielege, cá meritulu succesului avutu, compete in prim'a linie d. colonel Toma Gecz, comandantulu regimentulu Nr. 31 precum si inteligentulu, „bravulu si zelosulu corpu oficiarscu alu acelu regimentu. Se traiésca!

— (Coru de cantari militarulu). Pe candu se aflá arhiducele Albrecht in Sibiu, corpulu oficiarilor au arangiatu o serata cu dantiu. Cu ocaziunea acésta Alteti'a Sa a pofitu cá soldati romani se-i cante câteva piese romanesci si s'a simtitu fórté nemangaiatu, spunendui-se cá soldatii n'au deprinsu asemenea coruri. Aflamu cu placere, cá in urm'a acestui incidentu, d-lu capitanu Petchescu a luatú asupra-si sarcin'a onorifica de a compune unu coru, pentru a se deprinde soldatii in cantarea mai multor piese nationale.

(„Famili'a“.)

— (Invitare) la balulu romanescu ce se va arangea in 20/8 Sept. 1879 cu ocaziunea adunarei generale a invetiatorilor romani din tractulu S. Sebesiu si Alb'a-Iulia in sal'a la „Leulu de aur“. Venitulu e destinatú „Fondulu reuniuni invetiatorilor din tractulu S. Sebesiu si A.-Iulia“. Intraerea: de persóna 1 fl. v. a. de familia 2 fl. v. a. Inceputulu la 7 $\frac{1}{2}$ óre sér'a. S. Sebesiu in 1 Sept. 1879.

Bilete de intrare se voru capatá la d-lu J. Ohnitu, éra in séra de 20/8 la cassa.

Oferte marinimóse, carti, bani in folosulu reuniuni se voru primi cu multiamita.

Zevedeiu Muresianu.

— (Spesele Statelor europene.) Spesele anuale ce le facu statele europene dupa o combinatiune facuta de C. Pfeiffer facu 11.657,000,000 de marci. Din suma acésta colosala se vine pentru Franci'a 2411 milióne, pe Britani'a mare si Irland'a 1521 milióne, pe Russi'a 1485 milióne, pe Austro-Ungari'a 1271 milióne, pe Itali'a 1159 mil., pe Prussi'a 702 mil. etc. Spre a face invederata marimea colosala a sumei socoteste Pfeiffer, cá fiindu compusa din marci imperiale germane si insirandu-le pe aceste una langa alta (cu diametru 0.024 metri) ar dá o lungime de 279.768.000 metri, asia in cátu cu acestu siru de marci s'ar potea incinge de siépte ori totu pamentulu, care are o periferie de 40 milióne metri; sau suma totala, puindu marcile, cari au o grossime de 1 $\frac{1}{2}$ milimetru, un'a peste alta intr'unu grupu, ar dá d inaltime de 17.500,000 metri sau 17.500 kilometri asia in cátu cu acele s'ar potea face 4000 de stelpi, cari ar fi inalti cá muntele Montblanc din Alpi, ce are o inaltime de 4442 de metri.

— (Pictorulu Grigorescu), care a urmaritu de aprópe tragicele si eroicele peripetii prin care a trecutú armat'a romana in campani'a sa facuta in Bulgaria, si-a propusu a ilustrá cu penelulu seu, atátu de cunoscutu, atátu de inspiratu si de vigurosú, o serie din aceste peripetii, lupte, thipuri si scene de ale resbe-

lului, si se formeze unu albumu ce va fi scumpu Romaniloru, „Albumulu Independentiei.“

Dupa originalele esite de sub magiculu seu penelu, pictorulu a editatu la Paris, prin artisti renumiti, gravuri de cea mai acurata reproducere, astfelu, cá ori-cine póte se-si face multumirea de a possede acestu albumu, compusu din 30 gravuri mari, ce voru apare in 3 serii, pentru pretulu numai de 120 lei, formatu mai micu, 180 formatu mare. O serie costa 60 séu 40 lei.

„Din prim'a serie“ au esitu dejá cinci gravuri.

Depositulu la dd. Szöllösy si Gebauer, in Bucuresci, unde se potu cumperá esemplairele á 4 lei unulu!

Abonati voru primi esemplairele pe charthia de Chin'a si abonamentele pe serii, pe intregulu albumu, se facu totu la adress'a dd. Szöllösy si Gebauer.

Ocaziunea de a ne ilustrá albumurile séu camerile, e in adevéru minunata.

Economi'a politica in viéti'a practica.

(Urmare.)

Sunt doue chipuri de a operá productiunea manufacturiera.

Este mai intaiu productiunea, care se face prin munc'a mániloru si cu ajutorulu unei unelte; de ordinariu acésta este productiunea atelierelor. Apoi productiunea, care se implinesce cu ajutorulu machinelor: acésta din urma este de ordinariu aceea a mariloru manufacturi.

Vorbindu-ve de aceste doue productiuni, pe cari negresitu póte cá le cunósceti si mai bine de cátu mine, se'mi dati voia de a ve supune câteva reflexiuni. Privindu, la unu obiectu cum se confectioné dia, v'ati ganditu vre-o data la ceea ce se numesce divisiunea muncii?

Luati de exemplu o parechie de cisme.

De ordinariu, mai multi lucratori punu mán'a la ele pentru a terminá facerea lor. Unulu face talp'a, celalaltu ceruesce sfór'a, etc. Totu astfelu, déca e vorb'a de acésta cuthie de césornicu, de acestu inelu, tote aceste obiecte au datú nascere la mai multe feluri de lucrari. Acei cari se ocupa de argintaria, sciú prea bine cá inelele sunt mai antaiu turnate, apoi lustruite si in fine li se adaoga ornamentele. Nu vedeti cu totii, cá acésta divisiune a muncii, atunci cându obiectulu trece din mán'a in mán'a, este o fericita si fertila asociatiune de silintie. Este cá cum lucratorii isi ar dice unii altora: „Ne ar fi fórté anevoie cá se invetiamu absolutu tote ameruntele messeriei; ar trebui o ucenicie prea lunga si fórté multe unelte. Se ne inpartimu sarcin'a. Unulu din noi, se faca topirea metalulu, altulu arderea lui si unu altu treilea lustruirea lui.“

Unu altu exemplu; aveti dinainte-va o frumoasa biblioteca; privind'o ganditi-ve prin cáte mán'a a trecutú fia-care din volumele ce o compune. Pape-tierulu dá charti'a alba tipografulu, dupa tipografu vine rondulu paginatorelui, apoi alu legatoriulu, care pune volumulu scórtia de cartonulu solidu, si in fine alu auritoriulu, care scrie pe cotorulu volumulu titlulu scrierei.

In tote messeriele, agricole séu industriale, lucrurile se petrecu intocmai cá cum am fi intielesi de mai inainte unii cu altii, si plat'a se distribue asemenea de sine si intre toti aceia, cari au concursu la lucru.

Voiti cá se ve aretu la intrebuintiarea machinelor, nescé consideratiuni mangaitóre? Sciú cá si relativu la ele esista prejudit. Se dice: machinele inpuçiné dia munc'a. Nu e de negatu, cá sunt momente dificile in transformatiunea industieror, dar' voiti se sciti cum machinele inpuçiné dia munc'a? Poteti se vedéti la espositiunié industriale pe Mull-Jenny. Mull-Jenny este unu resboiu mare, care pusu in miscare, prin puterea aborului, tórcé bumbaculu. Candu unu manufacturieru englesu, sir Ricard Arkwright, isi inchipui acésta machina, se dise: au se remane multe lucrátóre fara de lucru. S'a facutu socotél'a esacta a cantitatié de bumbacu torsu prin machini in Engliter'a: calcululu a demonstratu cá toti locuitorii pamentulu, barbati, femei, copii, lucrandu unu anu intregu continuu, fara se bea, nici se manance, nu ar potea ajunge se tórca cu man'a cantitatea de bumbacu, pe care aceste machine au bagat'o in comérciu in timpulu unui anu. Vedeti dar' cá inchiaindu socotél'a, machinele nu inpuçiné dia munc'a. Unu altu exemplu. Se disese: drumurile de feru voru vetemá industri'a transporturilor. Eu am facutu calcululu urmatoriu: Sciti gar'a de Nord a Parisulu de unde pléca si sosescu mereu trenuri. Am facutu totalulu caleto-riloru, cari trecu in fia-care di numai prin acésta

singura gara. Numerulu este egalu cu alu tuturoru aceloru cari, sunt acum 50 de ani, plecau si veniau la Paris prin tote drumurile ce ducu in elu. Si astfelu, in locu de a miciorá munc'a, machinele o inmultiescu intindiendu consumatiunea.

Voiu adaoge cá mai este unu altu aspectu fórté nobilu si inaltu, care nu trebuie perdutu din vedere la machini.

Priviti ce grea e munc'a omului, candu n'are machina se'lu ajute. Déca v'ar trebui se miscati din locu greutatile, pe care machin'a cu vaporu le ridica cu multa usiorintia, se terminati cu bine ganticele lucrari ce ea le implinesce cu inlesnire mare, la ce oboseli, la ce munci spamaintátóre nu ati fi fostu condamnatu. Ce este dar' o machina? Se v'o spuiu acum.

Se mai tinu si astadi óre cari prejudicati in contra ómeniloru de cabinetu. Se repeta cu convictiune, cá acei ómeni nu servescu la nimicu. Inse machinele au fostu inventate, déca nu de cátra ómeni de cabinetu, dar' de siguru de cátra ómeni de sciintia, cari si-au disu intr'o di: cutare ori cutare lucrare se face cu multa anevointia; candu trebuie se redice acelu ciocanu greu si se'lu faci se cadia pe nicovala pentru a lucrá acele mari bucati de fieru, omulu celu mai tare isi pierde puterea. N'asiu potea eu fisicianulu, eu geometrulu, se usiuredu munc'a acestorú lucratori? Déca asiu fabricá o machina, cá se ii scutescu de aceste silintie darrapanátóre?

Ceea ce si-au disu ómenii de sciintia, au si facutu.

Astadi, candu intrati intr'o uzina, priviti cu admiratiune o desfasurare enorma de fortie. Dar' nu mán'a omului misca acele mase, nu mán'a omului radica acele ciocane uriasie. Cá se se dea drumulu acestei furtune de fortie, e destulu cá unu lucratoriu se puie mán'a pe o párgie de fieru si machin'a pornesce a lucrá singura. Ea'lu scutesce de a se obosi; ea are ochi, are mán'i, iscusintia si putere in loculu lui.

Alaturi cu acestu lucratoriu, care pune in misicere machin'a si o ingrijesce de carbuni si de materia, vedu pe omulu de sciintia care, pentru a o creá, si-a secatu viéti'a in lungi veghiari. Invetiatulu este fratele muncitorulu. Acésta machina care a lasat'o dupa elu, representa inteligenti'a si geniulu lui. Sunt dar' doui la lucru: muncitorulu care pune machin'a in miscare, si invetiaturu, care a nascocit'o si care stá totudeauna alaturi cu elu.

(Va urmá.)

Preturile cerealelor si altorú obiecte de traiu au fostu la

5 Septembrie in Sibiu:

Grán, dupa cualitati	1 hectolitr	fl. 6.76—7.50
Grán, amestecat	1 „	„ 5.80—6.40
Secara	1 „	„ 4.—4.40
Papusiou	1 „	„ 4.60—5.—
Ordiu	1 „	„ 4.10—4.50
Ovesu	1 „	„ 2.—2.40
Cartofi	1 „	„ 1.25—1.55
Mazare	1 „	„ 6.—6.50
Linte	1 „	„ 9.—10.—
Fasole	1 „	„ 6.—6.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 30.—35.—
Untura (unsóre topita)	50 „	„ 28.—28.50
Carne de vita	1 „	„ 40—42
Oua 10 de	1 „	„ —20

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

5 Septembrie.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 103.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 104.— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 104. $\frac{7}{8}$ „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„ 99. $\frac{3}{8}$ „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 93. $\frac{1}{2}$ „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 102. $\frac{1}{2}$ „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 186.— „
Actiunié caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 38.50 „
Actiunié caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 97.60 „
Daci'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 195.— „
Romani'a, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 72.— „

SPIRTU ARTRITICU

inventatu de Heinrich Bloch in Eger (Boemi'a), recunoscutu preste totu cá medicin'a cea mai sigura contra sioldinei si reumatismulu, aplicandu in 24 de óre si frecandu cu ea partile dureróse, sioldin'a si reumatismulu incéta cu totulu. Pretulu unei sticlutie este de 60 cr. v. a.; tramisa cu posta la comanda, sau pe langa assignatiune 66 cr. v. a. Celoru care ilu voru luá spre vendiare in comisiune, li se dá unu rabatu corespundietoru. In tote cetatile mai mari se deschidu depositóre. Am in posesiunea mea mai multe mii de ateste si scrisori de multiamita pentru preculenti'a acestei medicine. Comandele se esecuté dia totudeauna cu intórcerea postei in modulu celu mai conscientios.

Heinrich Bloch in Eger (Boemi'a)

proprietariu alu medaliei de aur pentru arte si sciintia.

In calitate originala se afla: in **B.-Pest'a** la Josif Török, **Timisiórá** la Ernest Járomisz, Stefanu Tárcsay si C. M. Jahner la „Regele ungurescu“, in **Pojon** la Feldenek Ferenc si la Sólitz Reszo la „St. Marton“ in **Szeghedin** la Baresai Caroly, Makon Josef si Csikós N., in **Zagrabia** la Mittlbach Zsigmond, in **Eszek** la Dienes J. C., in **Sibiu** la Morscher W. Fr., in **Brasiovu** la Stenner J. la „leulu de aur“, in **Clusiu** la Székly Miklos si la tote farmaciele mai mari din tíera si strainetate. (90) 4—10